

1960'da Boğaziçi'nde yaşanan gemi kazası faciası İstanbullular'a neredeyse Hollywood filmlerinden fırlamış bir senaryoyu yaşattı.

Bundan 56 sene öncesi... Takvimler 1960 Aralık ayının 14'ünü gösterirken İstanbullular birkaç saat sonra olacaklardan habersiz uykuya yatmıştı. Boğaziçi sakinleri saat 02.30 sularında müthiş bir patlamayla uyandı. Kış gecesinin zifiri karanlığı birdenbire aydınlandı. Etraf kızılca kıyamete bürünmüştü. Deniz adeta tutuşmuştu!

Patlamayla birlikte Kanlıca açıklarında beliren alev topları göğe yükseliyor; sarsıntıyla uyanan her iki yaka sakinleri karşı tarafı gündüz gibi görüyordu. Sabahı beklemeye gerek kalmadan ortaklık çoktan ışımıştı bile. Hadise kısa zamanda anlaşıldı; Yunan bayraklı gemi World Harmony ile Yugoslav bandıralı petrol tankeri Peter Zoranic çarpışmıştı.

İki Dev, Boğaz'ın En Dar Yerinde Karşılınca

Müthiş facia şöyle gelişti: Kaptan Aristidis Barçis yönetimindeki 33 bin tonluk Yunan gemisi World Harmony, boş olarak Pire'den hareket etmiş Rusya'nın Novoroski Limanı'na akaryakıt yüklemeye gidiyordu. Rusya'nın Tuapse Limanı'ndan çıkış yapan 26 bin tonluk Yugoslav tankeri Peter Zoranic ise taşıdığı 12 bin ton benzin ve 10 bin ton petrole Hamburg'a gitmek üzere Boğaz'da yol alıyordu.

İki tanker Boğaziçi'nin en dar geçitlerinden biri olan Kanlıca-İstinye arasında karşılaştı. Yugoslav tankeri boğaz trafiği kuralına göre sağdan geçecekti, işaret verdi ve yol istedi. Yunan gemisi işareti göremeyince olanlar oldu, iki gemi büyük bir sarsıntıyla çarpıştı.

İki Dev Gemi, Boş Bir Sandal Gibi Savrulunca

Her iki gemide bulunan mürettebatın bir bölümü panik halinde

BOĞAZ'DA ATEŞTEN GÜNLER!

Mehmet ŞİMŞEK

Gazeteci

Yazarın bu yazısı 25 Eylül 2016 tarihinde Akşam Gazetesi Pazar Eki'nde yayımlanmıştır.

kendilerini denize atıp, sahile ulaşmaya çalışıyordu. Gövdesine büyük bir darbe yiyen Yunan gemisi hâlâ hareket halindeydi. Boğazın sert akıntısı idaresiz gemileri serseri mayın gibi sürükledi. Saat 03.20 sularında Yugoslav tankeri, birkaç gün sonra Amerika'ya gitmek için İstinye tersanesi havuzunda bekleyen Tarsus vapuruna yaslandı. Zoranic'in dev alevleri Türk gemisinin güvertesini tutuşturdu ve Tarsus'u tanınmaz hale getirdi. Aslında Tarsus gövdesini siper ederek daha büyük bir faciayı engellemiştir. Türk gemisi olmasaydı alevlerle sürüklenen Peter Zoranic yalılara çarpabilir ve yangın karaya da sıçrayabilirdi.

Beykoz'un Havaya Uçması An Meselesi İdi

Tarsus yanarken Yunan ve Yugoslav bandıralı tankerler Karadeniz'e doğru sürüklenerek Beykoz koyuna yanaştı. Beykozlular sahilde toplanmış dünya tarihinde ender görülen bu faciayı kaygılı gözlerle izlemekteydi. Boğaz sahilleri tan yeri kızılığına bürünmüştü. Yangının sıcaklığı Beykoz tepelerinde bulunan evlerde bile hissediliyordu. Gemiler sahille buluşsa bölgede bulunan iki benzin deposunun alev alıp ilçeyi havaya uçurması işten bile değildi! O esnada denizde yaşanan can pazarı dikkat çekiyordu; bunlar can havliyle karaya çıkmaya çalışan gemiden atlamış olan insan silüetleriydi. Beykozlu balıkçılar küreklere asılarak denizden insanları kurtarıp, hastanelere yetiştirmeye çalışıyorlardı. Saatler 05.00'i gösterirken nihayet Peter Zoranic'in yorgun gövdesi Beykoz Selviburnu açıklarına oturdu.

52 Gemici Öldü, Boğaz Halkı Üç Ay Kabus Yaşadı

Dönemin Yugoslav kaynakları kazada Zoranic gemisinden 21 kişinin öldüğünü belirtiyor. Kaza sırasında gemide bulunan denizci Bernardo Mariçeviç, Asya tarafına yaklaşık 200 metre mesafede denize düşenlerin kurtulmadığını; çünkü kuvvetli rüzgarın onları ateşe doğru ittiğini söylüyor. Avrupa yakasına yakın olanların ise kıyıya ulaşmayı başardığını ifade ediyor. Yunan medyası ise 41 mürettebatlı World Harmony'den aralarında birinci kaptanın da bulunduğu 28 denizci ile ikinci kaptanın eşinin öldüğünü kaydediyor. Kazada boğazın sularına yaklaşık 20 bin ton petrol döküldü. Cesetler günler sonra kıyılara vurdu. Toplam 56 gün süren gemi yangını boğazı adeta kasıp kavurdu. Boğaz'ın Anadolu ve Avrupa yakasında oturanlar yaklaşık 3 ay diken üstünde yaşadı.

Bavullar Hazırlandı, Göç Hazırlığı Başladı

Bir Beykozlunun söyledikleri o günlerin sosyo-psikolojisini özetler mahiyette: "Babam da hep anlatır. Bavul hazır beklemişler Gazi Yunus'a (Beykoz'da tarihi mezara adını veren evliya) sıçrar diye. Ama hep Gazi Yunus'un Beykoz'u koruduğunu dile getirir..." Bir diğer tanık anlatıyor: "Geminin her patlaması havai fişek gibi gökyüzüne fırlarlardı. "Beykoz yanacakmış, boşaltılacakmış" söylentileri çıktığında anacığım bir bohça içinde bir takım çamaşır, acil durumda kullanılacak ihtiyaç maddelerini hazırlamış, bohça bir süre hazır beklemişti."

Kaza, Yunan Medyasında da Geniş Yankı Buldu

O günlerde Yunan medyasında yer alan tanıklıklar facianın bir başka boyutunu gözler önüne seriyor. Patlama anında 3 bin metre yüksekte uçmakta olan pilotun söyledikleri hayli ürpertici: "Alan alevlerle ve patlamalarla aydınlanıp duruyordu. Sanki Boğaz'a binlerce bomba atılıyor gibiydi. İstanbul tamamen yanacak zannettim." Aynı gece balık tutmaktan dönen Türk balıkçı kazadan sonra oluşan tabloyu Yunan gazetesine şöyle anlatmış: "Denizin üzerinde 50 metrelik alevler ve iki gemiyi kaplayan koyu bir duman

vardı. Yugoslav tankerden bütün yağ denize akmış ve tamamen tutuşmuştu. Göz açıp kapayınca kadar sanki güneş doğmuş gibi aydınlanıyordu her yer. Alevleri gören Boğaz sakinleri panik içerisinde ne yapacaklarını bilmez bir şekilde kala kalmışlardı."

İşte Gazete Muhabirine Ödül Getiren Kare

52 gün süren gemi yangını sahneye önemli bir aktörü daha çıkardı: İstanbul İtfaiyesi... Günün teknolojisiyle geceli gündüzlü mücadele veren itfaiye görevlileri o ateş günlerinde İstanbulluların yüreğine su serpmiş. Beykoz'da ikamet eden ve İstinye İtfaiyesi'nde çalışan Mansur Şişmanoğlu da canını dişine takıp çalışan isimsiz kahramanlardan. Dini bütün Şişmanoğlu nöbeti devretmesinin ardından vakit namazını kaçırmamaya özen gösteriyor. Mansur Bey'in namaz kılması, yangını günü gününe takip eden Tercüman muhabiri Sebahattin Can'ın karesine yakalanıyor ve Can'ın bu fotoğrafı 1961 yılında "Yılın Fotoğraf Ödülü"ne layık görülüyor.

"Rafet Ağabeyim Yıllar Sonra O Fotoğrafı Buldu."

İtfaiyeci Mansur Şişmanoğlu'nun kızı Emine Aydın, o günleri dün gibi hatırlıyor: "Çocuktum. Annemin sesiyle uyandım. 'Boğazda gemiler yanıyor' dedi. Kalktık, bir baktık ki iki büyük tanker yanarak başboş doluyor. Bir gemi de (Tarsus'u kastediyor M.Ş.) İstinye önlerinde yanıyor. Ondan sonra tabii çok büyük bir korku. Şimdiki belediyenin bulunduğu yer Shell tesisleriydi. Çubuklu'da petrol depoları vardı. Gemiler Beykoz'daki akaryakıt depolarına gelip yanaşırsa çok büyük bir patlama olabilir diye ölüm korkusu sardı hepimizi. Yangın günlerce sürdü. En sonunda geminin biri Sokoni fabrikasının oraya, Saray'a yakın (Beykoz Kasrı'nı kastediyor M.Ş.) gelip oturuyor. Orada 50 gün civarında yandığını hatırlıyorum. Babam da o yıllarda İstinye'de deniz itfaiyesinde makinistti. Onlar da orada söndürme araçlarında nöbettedi. Babam görevi bittiği zaman iskelede namaz kıyor. Nöbetini arkadaşına devretmiş, arkada gemi patlamış, dumanlar ve geminin hali görünüyör resimde. Bu resmi Tercüman gazetesinden Sabahattin Can beyefendi çekti ve o yıl birincilik aldı bu resim. Yıllar sonra ağabeyim Babıalî'ye gidip Sabahattin Can Bey'den resmi rica etti. Bu resim bize o yıllardan hatıra kaldı"

"O Fotoğrafı Size Bir Şartla Verebilirim Demiştir."

Mansur Bey'in diğer çocuğu Rafet Şişmanoğlu, fotoğrafın hikâyesini şöyle anlatıyor: "Yangın uzun günler sürdü. Aradan yıllar geçti. Rahmetli babam bir gün Tercüman gazetesini getirdi. 'Bakın yılın fotoğrafı seçilmiş. Burada babanız var' dedi. Bir baktık ki çok güzel bir resim. Babam o gazeteyi her gelene gösterdi. Gazete bir zaman sonra kayboldu. Ben de o zaman şimdiki eşim Zülal Şişmanoğlu ile beraber Babıalî'de geziyordum. Zülal bana 'Gel müstakbel kayınpederime bir jest yapalım' dedi. Şaşırmıştım. Zülal 'O resmi Tercüman gazetesinden isteyelim' dedi. Gazeteye gittik. Hiç unutmam aşağıdaki sekretere meramımızı anlatınca Sabahattin Bey'i kastederek 'Bakalım acaba size fotoğrafı verir mi?' dedi. Ben de gençlik psikolojisiyle 'Biz telif istemeye gelmedik ki' diye çıktığımızı hatırlıyorum. Daha sonra Sabahattin Can Bey'in odasına girdik. Sabahattin Bey bana şöyle konuştu: 'Size bir soru soracağım. Bana doğru cevap verirseniz fotoğrafı veririm'. Merak etmiştik. Sabahattin Bey, babamızın sağ olup olmadığını sordu. Biz de hayatta olduğunu söyleyince bana verdiği cevabı hiç unutmam: 'Hep öldükten sonra bu işler araştırılır. Size çok teşekkür ederim bravo'. Karanlık odaya giderek fotoğrafın bir kopyasını hazırladı ve bize verdi. Sabahattin Bey, o resmin Türkiye'de Gazeteciler Cemiyeti'ne, İstanbul İtfaiyesi Müzesi'ne ve İslam ülkelerine gönderildiğini bize ifade etti.